

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

IZDAJATELJ IN LASTNIK: „KMETSKA ŽUPANSKA ZVEZA“.

Izšla dvakrat na mesec, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Posamezna številka 30 vinarjev.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani.

Cena oglasa je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Zmaga slovenskega jezika pri vojaških oblastvih.

V letu 1911 je začela občina Kokarje vračati celjskemu c. kr. okr. glavarstvu samonemške vojaške listine — izkaznice ali prehodnice, pozivnice na orožne vaje, namembnice itd. — s trditvijo, da so tudi vse vojaške oblasti dolžne v smislu člena XIX. državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra l. 1867. dopošiljati te listine slovenskim občinam v slovenskem jeziku.

Imenovano glavarstvo je županu zažugalo globo 50 K, ako ne bo dal nabiti na občinsko desko neko samonemško pozivnico na orožno vajo. Ker jo je župan kljub temu vrnil in jo proglasil v jezikovnem oziru za nezakonito, ter je proti žuganju globe vložil ugovor na namestnijo, mu jo je nekega dne c. kr. politična ekspozitura v Mozirju zopet doposlala in sicer z naznanilom, da bo odposlala v Kokarje uradnika na županove troške pozivnico nabijati, če je ne bo on dal v treh dneh nabiti.

Izvršitev tega žuganja pa je znal zavedni župan s tem zabraniti, da je samonemško pozivnico odposlal s — seveda slovensko spisano — pritožbo na c. kr. vojno ministerstvo in je s tem obvestil politično ekspozituro. Obenem je vložil pritožbo na c. kr. domobransko ministrstvo. V obeh pritožbah je zahteval, naj dopošiljajo vojaška oblastva odslej naprej vse vojaške izkaznice, dopustnice, izpustnice, pozivnice itd. v slovenskem jeziku, sicer jih on ne bo več zapisoval v občinske vojaške zapiske; kajti vse te samonemške listine so v jezikovnem oziru ne-

zakonite in jih raditega ni dolžan obravnavati.

Nobena teh pritožb še ni do danes rešena. Kratko pred Božičem pa je dospela v občinski urad prva, tudi v slovenskem jeziku spisana črnovojniška izkaznica.

To izkaznico je 26. črnovojno okrajno poveljstvo v Mariboru spisalo prvotno samo v nemščini, na kar se je tja vrnila z naznanilom, da je občina ne more prevzeti in izročiti, naj se torej spiše zakonita, t. j. tudi slovenska izkaznica. Tej zahtevi je 26. črnovojno okrajno poveljstvo v Mariboru ustreglo brez obotavljanja. Tudi glavarstvo ni več žugalo, ampak je molčalo.

Ob novem letu 1912 je dospelo v občinski urad več dvojezično tiskanih in spisanih vojaških odpustnic, ki so imele pečat in podpis črnovojnega okrajnega poveljnika samo pod nemškim besedilom, jedna odpustnica pa je bila za poskušnjo samo nemška.

Županstvo je vse te odpustnice vrnilo glavarstvu z naznanilom, da jih ne more obravnavati, ker vsebujejo preziranje slovenskega jezika s tem, da se poveljnik pod slovensko besedilo ni podpisal in ker je jedna popolnoma nemška, naj jih torej glavarstvo vrne črnovojnemu poveljništvu v Maribor. Imenovano poveljništvo je dalo nato spisati vse odpustnice znova in sicer v obeh jezikih ter je djalo pečat in podpis poveljnikov tako na sredino, da ustreza tudi našemu jeziku in da ni opaziti preziranja. Šele sedaj je županstvo te listine obravnavalo, t. j. jih je vpisalo v črnovojniške imenike, jih izročilo občanom ter jim odvzelo črnovojniške izkaznice.

Vse kaže, da je vojno oziroma domobransko ministrstvo odredilo, naj se upravičenim zahtevam občine Kokarje ustreže. Naj bo kakor hoče, črnovojno poveljstvo v Mariboru se več ne obotavlja ustreči ravnopravnosti slovenskega jezika in c. kr. okrajno glavarstvo v Celju ne žugaveč z globami. Pravica slovenskega jezika je zmagala.

Pred kakimi 20 leti so vojaške oblasti vse listine, ki so se pošiljale na slovenske občinske urade, spisovale v slovenskem jeziku, pozneje pa so začele za poskušnjo dopošiljati samonemške. Poskus se jim je imenitno obnesel; kajti občine so v svoji veliki nezavednosti molčale, s tem so ustvarile tak položaj, da si bode morala odslej vsaka občina za sebe pribojevati izgubljeno jezikovno pravico. Občina Kokarje dosega to tem načinom, da izjavlja v vsakem slučaju, da ne more samonemških listin obravnavati, ker so v jezikovnem oziru nezakonite in da nalaga državni osnovni zakon iz leta 1867. tudi vojaškim oblastim dolžnost, dopisovati državljanom in občinam v njihovem jeziku.

Naši vojaki prinašajo domov po večini samonemške izkaznice. V občini Kokarje se bo zdaj to nehalo. Samonemške izkaznice (pokvarjeno »pas«) se jim v občinskem uradu odvzamejo ter vrnejo glavarstvu z naznanilom, da jih občina ne more zapisati v zapisnik o izpremembi bivališča, ker so v jezikovnem oziru nezakonite. Dotična vojaška oblast bo torej morala ustreči zahtevi občine, sicer se vloži pritožba na vojno ministrstvo oziroma na državni zbor.

Vse naše občine brez razlike dežel naj nastopijo to taktiko, uspeh bo velikansk; zlasti bode slovenski jezik pridobil stem pri vojaških oblastih na veljaviter bodo morali djati v pisarne vojake, z možne slovenskega jezika.

Na občino Kokarje došle vojaške odpustnice se odlikujejo s pravilno in čisto slovenščino. V njih je popolnoma pravilno pisano n. pr. pehotni polk št. 87. in 96., konjarski polk št. 5, vozaški polk št. 1 (Trainregiment), kar je z ozirom na to, da drugod vojaške oblasti slovenski jezik pačijo, 26. črnovojnemu okrajnemu poveljstvu v Mariboru na čast.

Občina Kokarje je s svojim nastopom dosegla slovenskemu jeziku pri vseh državnih oblastih v številni tudi vojne urade pristoječe mu pravico ter ni naletela nikjer na nobeno naganje ali celo preganjanje. Poskušali so sicer njene prave nazore z žuganjem glob preplašiti, a ni šlo. Na temelju zakona stoječ, je držala občina Kokarje tehtnico ravnopravnosti slovenskega je-

zika nasproti tem poskusom samozavestno in z močno roko v ravnotežju, da so se ji iz priznanja državnega osnovnega zakona uklonili, radi ali neradi, o tem razpravljati bi bilo odveč.

S tega stališča vabi občina Kokarje svoje sestre, slovenske občine; o Štajerskem, Koroškem, Kranjskem in Primorskem, rekoč: »Pridite, pridružite se k složnemu delu za pravice zatiranega naroda!« »V delu je blagor!«

Peticija zveze avstrijskih protialkoholnih društev.

Predložil državni zbornici dr. Krek.

Visoka zbornica!

Od takrat, ko je c. kr. vlada z dne 26. okt. 1887 ljudskemu zastopstvu prvič predložila načrt postave »za omejevanje pijančevanja«, je veda dognala škodljivost celo malih, a redno zaužitih alkoholnih množin za človeški organizem. Predvsem pa je opazovanje socialnih in etičnih vplivov pivskih navad utrdilo prepričanje, da je uživanje alkohola eden najnevarnejših sovražnikov vse naše kulture, posebno pa mirnega socialnega razvoja.

Spoznanje teh dejstev je dovedlo do tega, da so mnoge države nele v novem svetu, temveč tudi v evropskih deželah na severu (Islanddija, Fareji) izdelovanje, uvoz in obrt z vsemi opojnimi pijačami, druge dežele pa, kakor Švica in Belgija vsaj posebno nevarno žganje absint, popolnoma prepovedale. Finski deželni zbor je sklenil popolno prepoved alkohola po celi deželi, Britanija, Švedska in Norveška, Belgija in Nizozemska so izdale postave za omejevanje točenja in prodaje opojnih pijač na drobno. Obenem določajo tudi, da je pijanost kaznjiva in da se dolgovi na pijači ne morejo iztirjati s tožbo ter odredjajo alkoholikom bivanje po zdraviščih.

V Švici se da po postavi desetinka dohodka od žganja za zatiranje alkoholizma. In celo v ruski državi, kjer tvori glavni državni dohodek monopol na žganje, so se čutili prisiljene ustanoviti po gubernijah odseke za boj proti pijančevanju.

V nemški državi so vpeljali preklic pijancev iz navade. Tu obstoje poleg številnih zavodov za zdravljenje pijancev tudi velike organizacije za razširjenje brezalkoholnega življenja (brezalkoholne gostilne itd.), ki jih podpira država in posamezne dežele materialno in moralno. Tudi v Italiji je predložen postavodajavnim korporacijam zakonski načrt proti alkoholizmu, ki vsebuje stroge odredbe zlasti glede točenja žganja in popolno prepoved absinta.

Avstrija ima sicer že iz l. 1887. postavne določbe za omejevanje pijančevanja, toda le za Galicijo. To naj bi Galiciji nudilo sredstev za poravnane in obrestovanje milijonskega dolga, ki ga je napravila v prilog odkupa patrimonialnih privilegijev za točenje opojnin.

Od tedaj sta i parlament, sestavljen po kurijah, kakor tudi zbornica, sestavljena po splošni volilni pravici, predloge zoper pijančevanje odkazovala dotičnim odsekom.

Moč alkoholnih interesentov je dosedaj zmagovala, da v Avstriji ni prišlo še do zdravih postavnih omejitev alkoholizma. Nravni, gospodarski in zdravstveni ljudski interesentje pa z vso silo žele varstva proti tej sovražni moči, o kateri po pravici pravita angleški državnik Rosebery in francoski statistik Bertillon, da si jo mora država podvreči, če noče, da ji sama podleže.

Zveza avstrijskih protialkoholnih društev smatra za svojo dolžnost, da stopi pred izvoljene ljudske zastopnike z nujno zahtevo, naj se sklenejo kar najhitreje stroge postavne zoper razširjanje alkoholizma ter se od vlade nemudoma zahteva predložitev postavnih določb za pobijanje alkoholizma.

Zveza avstrijskih proti alkoholnih društev, Dunaj I,
Spiegelgasse 19.

(Podpisi.)

Naj bi že raznim predlogam zoper pijančevanje sledil res kaj prida zakon!

Za organizacijo občinskih uslužbencev.

Pravila

društva goriško-gradičanskih (kranjskih) občinskih
činovnika i namještenika.

14. Odredjuje nagrade tajniku i blagajniku, na predlog upravnog odbora, prema opsegu posla i uloženu trudu, a glede ostalih odbornika odlučuje o podjelenju primjerne odštete za putovanje prigodom sazvanih sjednica, nu samo u koliko to društvena sredstva dozvole.

15. Odobrava poslovnik za vodjenje društvenih posala.

16. Odlučuje o pitanju ustrojenja društvenog glasila prema predlogu upravnog odbora i odobrava nagradu urednika, odnosno glavnom suradniku glasila.

17. Za izpitivanje blagajne i računa, te cijelog imovinskog stanja bira između redovitih članova društva, koji ne smiju biti ujedno i članovi upravnog odbora i koji stanuju u neposrednoj blizini društvenog sjedišta, tri revizora.

Obranički sud.

§ 26. Razmirice iz društvenih odnošaja, nastale između članova samih ili između članova upravnog odbora društva, riješava obranički sud.

Svaka stranka imenuje po dva obranika između redovitih članova društvenih, a ovi biraju petoga kao pročelnika. Ako se u izboru pročelnika ne slože, odlučuje žrijeb među predloženima. Ako je jedna stranka u upravnom odboru, onda njegovi članovi ne mogu biti obranici.

Obranički sud odlučuje apsolutnom većinom glasova, a proti njegovom pravorijeku neima mjesta prizivu.

Prestanak društva.

§ 27. Društvo prestaje:

a) uslijed zaključka glavne skupštine;

b) uslijed raspusta po nadležnoj oblasti.

Za prestanak društva je potrebno, da skupštini osobno ili po punomoćnicima najmanje dvije trećine svih redovitih članova prisustvuje, a od ovih da $\frac{2}{3}$ glasuju za prestanak društva.

Društvena imovina nakon prestanka društva.

§ 28. Ako glavna skupština, koja je zaključila prestanak društva, o prestalom društvenom imetku nikakove raspodjebe ne učini ili ako društvo po oblastima razpušteno bude, imaju se po najprije isplatiti eventualni dugovi društva, a preostali imetak ima se predati na upravu . . . , koje će ga plodonosno uložiti u koji novčani zavod.

Ako se u roku od 5 godina osnuje novo slično društvo sa svrhom, istaknutom u § 2. ovih pravila, imat će se imetak preostalog društva tome novom društvu u vlasništvo predati, u protivnom slučaju ostati će taj imetak kao »Zaklada za podupiranje siromašne djece općinskih činovnika i namještenika« pod trajnom upravom, koje će se od kamata te zaklade imati podjelivati potpore na srednjim i visokim školama učećoj se djeci u prvom redu bivših redovitih članova ovog društva, a tek kad ove ne bude, u opće djeci aktivnih općinskih činovnika i to tako, da se ima u obzir uzeti prvo na djecu, koja budu bez oca i majke, zatim bez oca, stanujuću u mjestima, gdje nema srednjih škola. Uz jednake okolnosti pripadat će prednost onoj djeci, koja su izkazala bolji uspeh u naucima.

Umoljava se sve općinske činovnike i namještenike, da izpune i pošalju slavnom uredništvu »Obćinske Uprave« u Ljubljani slijedeću: Prijavu

..... dne 19

Slavno

Uredništvo »Obćinska Uprava«

u

Ljubljani.

Ja občinski

u

1. Prijavljam ovime Tom slavnom Uredništvu pristup u društvo Goričko gradičanskih kranjskih općinskih činovnika i namještenika.

2. Umoljavam to slavno uredništvo, da u moje ime shodne korake poduzme za ustanovljenje društva ad 1. te da sazove osnovateljnu skupštinu , da nam bude moguće sa sudruzima drugih slavenskih pokrajina se sporazumiti glede ustanovljenja »Zveze« svih naših društva već spomenutih. Obvezujem se osebno skupštinu prisustvovati.

3. Predlažem, da se pravila §§ promjeni tako da § glasi

Goriški vestnik.

Novi občinski red.

Poroča poslanec Josip Fon.

(Ponatis iz „Novega Časa“.)

Sedaj veljavni občinski red za Goriško-Gradiščansko se je izdal z zakonom 7. aprila 1864 in je dobil v teku časa različne premembe in dodatke.

Vsakdo, ki je imel opraviti z občinskimi posli, je moral spoznati, da je zakon zastarel, da ne odgovarja več zahtevam novega časa in novih razmer ter da je vsled tega potreben korenite poprave.

Zahteva po novem občinskem redu, ki bi se skladal z nazori sedanjega časa, je bila splošna.

Že leta 1904 je bil deželni odbor predložil deželnemu zboru načrt novega občinskega reda. Ta načrt je bil tedaj sprejet z glasovi Italijanov in slovenskih liberalcev v kljub odločnemu odporu poslancev naše stranke.

Spor se je sukal o točki, ki se tiče nameščenja občinskih tajnikov. Tedanja deželnozborska večina je sprejela določbo, po kateri bi imel deželni odbor pravico, imenovati občinske tajnike. V principu bi se morda dalo to opravičiti; toda v deželnem odboru imajo Italijani še vedno večino: ta določba bi torej dejanski pomenjala, da sme italijanska večina nameščati tajnike v slovenskem delu dežele. Zoper to odločbo se je vzdignil glasen protest širom slovenskih pokrajin in dosegli smo vspeh, da vlada sprejetega načrta ni predložila cesarju v potrdjenje.

Deželni odbor je v sedanjem zasedanju vnovič predložil zboru osnutek občinskega reda, ki se pa v tej sporni točki bistveno razlikuje od prvega.

V okviru tega članka seve ni mogoče pcdati vseh razlik med starim in novim redom, zato bom pojasnil samo najvažnejše difference.

Gospodarski sveti odpravljani.

Pred vsem določa v prvem poglavju, da se odpravijo gospodarski sveti, ker se niso obnesli

po dosedajnih skušnjah; dežela, se zdi, jih tudi sama odklanja, ker so se le redko kje ustanovili. Gospodarski sveti sami niso razumevali svoje naloge in so si pogosto prisvajali pravice, katere tičejo edino le samostalni občini.

Združitev ali razdružitev občin.

Silno važne so določbe §§ 2., 3., 113. in 114 § 2. se glasi: »Ako namestništvo nima iz javnih ozirov nič nasproti, se moreti dve ali več županstev istega političnega okraja s privoljenjem deželnega odbora in sporazumevši se poprej med seboj o posesti in vživanju svojega premoženja itd. združiti v eno samo županijo tako, da nehajo biti samostojne županije.« »Ako posamezne županije nimajo potrebnih sredstev za izpolnovanje dolžnosti naloženih jim po veljavnih zakonih, ali ako obstojajo drugi važni razlogi, se morajo take županije z deželnim zakonom združiti z drugimi županijami istega političnega okraja v eno samo županijo. Premoženje in posestvo posameznih pridruženih občin se ne more združiti proti njih volji.

§ 3. določa slučaje razdružitve, ki je dopustna istotako »iz drugih važnih razlogov«.

Ta dva §§ vsebujeta trajno združitev ali razdružitev občin.

§ 113. pa pravi: »Svobodno je posameznim občinam istega političnega okraja združiti se radi posameznih opravil nanašajočih se toliko na lastno kolikor na izročeno področje« in § 114. »Občine, ki nimajo sredstev, da bi izpolnovale obveznosti izvirajoče iz lastnega ali izročenege delokroga, se morajo združiti, dokler obstaja ta nezmožnost, potom deželnega zakona z drugimi občinami istega pol. okraja za skupno opravljanje vseh ali posameznih opravil«.

Tukaj imamo združitev v svrhu, da se doseže skupen namen, ali pa da se omogoči občini izpolnovati njene dolžnosti; v obeh slučajih gre za z a č a s n o združitev, ali pa za združitev, ki prepušča še nadaljni obstoj samostojnih občin v kljub združitvi.

Potreba takšnih združitve nastane, ako se namerava napraviti vodovod, ki služi več občinam, kanalizacijo, morda tudi poti; občine se utegnejo združiti, da si drže skupnega občinskega tajnika itd.

Občinski tajnik.

V §§ 31., 41. so sprejete določbe o občinskih tajnikih. Glavne poteze teh določb so:

Plača mora znašati z ozirom na krajevne razmere in na plače običajne v kraju toliko, da jamči uradniku njih stanu primerno življenje; mesto se mora razpisati, imenovanje je začasno ali stalno: osebe, ki v preteklosti in najmanj eno leto niso bile nameščene v primernih uradih ali v službi pri isti občini, se imenujejo začasno za dobo enega leta in šele ako službujejo v tej dobi

zadovoljivo jih more občinski zastop oziroma županstvo, stalno potrditi. V nobenem slučaju ne sme znašati začasno službovanje več nego dve leti. Službena doba se uredi s pogodbo. Nadaljne določbe se tičejo odstavitve in odpustitve iz službe.

Občinska uprava je postala tako raznovrstna (n. pr. prenešeni delokrog) in obširna, da je treba zanjo tajnikov, ki imajo precejšnjega znanja; zato se namerava vstanoviti zanje poučne tečaje, ki pa niso obvezni. Ravno ker občinski tajniki niso povsem sposobni, se na deželnem odboru kopičijo dela in je treba vedno novih uradnikov; za isto stvar se mora dopisovati občini po večkrat, kar ima za konečno posledico, da se vsaka reč brezprimerno zavlačuje. Izučen in spreten občinski tajnik bo znal koristiti občini, bo pa razbremenil tudi deželni odbor in politične oblasti.

Župan ne bo imel več blagajne.

Blagajniški posli so bili dosedaj pogosto v rokah župana. Tako poslovanje ne odgovarja načelom pravilne finančne uprave: nakazovanje za izplačilo in izplačevanje mora biti ločeno.

Zato določa § 49. da se posel blagajnika ne da zlagati s poslom župana; župan nakaže blagajnici izplačilo pismenim potom, blagajnik izplača.

Za nadziranje blagajničnega poslovanja se vstanovi v starešinstvu posebna komisija treh članov, ki naznani županu ali starešinstvu vsak nered v tem pogledu.

Najsrečnejši je pa načrt glede sestave inventarjev občinskega premoženja, glede občinskih proračunov odnosno doklad ter računskih sklepov.

Ni prostora, da bi tukaj navedel niti v glavnih potezah vse te določbe, reči pa morem, da prevstroje korenito dosedanje razmere, da odpravijo nejasnosti in postavijo občinsko upravo na zdravo in pravilno podlago, a da tudi pometejo zanikrnosti iz občinskih domov.

Načrt bo treba ponekod spremeniti, njegova bistvena vsebina je zdrava in zato upamo, da postane kmalu zakon v blagor našim občanom.

* * *

Ponatisnili smo predstoječi članek, da seznamo čitatelje v drugih slovenskih pokrajinah, kako napreduje avtonomna uprava drugod. — Posebno se nam zdi važnih dvoje poglavij v novem načrtu goriškega občinskega reda: poglavje o občinskih tajnikih in ono o občinskih blagajnikih. Prvo je važno, drugo tudi. Kajti naposled bo pač moralo priti do tega, da se povsod obvezno uvedejo občinski tajniki in da se zakonitim potom reši to vprašanje, ki postaja pereče. Dvomimo, da bi se dal povsod na kak drug način uvesti zaželjeni red v občinske urade. Sicer je pa — kakor smo že nekoč povdarjali — vprašanje

občinskih tajnikov tudi važno socijalno vprašanje.

Ravnotako pa je važno vprašanje občinskih blagajnikov; o tem vprašanju bi mogel obširno razpravljati dotičnik, ki ima opraviti z občinskimi revizijami in računi.

Prepričani smo, da bo tudi pri nas na Kranjskem prišlo do temeljite spremembe občinskega reda. Takrat se bomo domislili, kar smo pisali v teh-le vrstah.

Uradno štetje živine v Avstriji.

V vseh deželah naše državne polovice so našteji pri zadnjem štetju dne 31. dec. 1910 med drugimi:

a) 9.159.808 goveje živine,

b) 6.431.966 prašičev,

c) 2.428.586 ovac.

Od leta 1900 pa do 1910 se je torej število 1. goveje živine znižalo za 351.362 glav ali 3·7%.

2. prašičev pomnožilo za 1.749.312 glav ali 37·4%.

3. ovac pa zmanjšalo za 192.440 glav ali 7%.

Najbolj občutljivo je zmanjšanje govedi, in relativno največje nazadovanje na Koroškem (13·2%), potem na Kranjskem (10·6%) in na Solnograškem (9·1%).

Treba je vsestranske akcije, da se povzdigne število živine, zlasti govede. Saj tvori živinoreja ogromen del narodnega premoženja.

Vprašanja in odgovori.

9. Gospod A. J. v U.

Vprašanje:

Tu so bile razpisane občinske volitve prvič na 29. avgusta 1911, drugič pa na 21. januarja 1912. Prvič je bil imenik na mojo pritožbo ovržen.

Vprašanje je sedaj: Kteri datum velja za mladoletne in za one, ki niso 1 leto doma?

Odgovor:

Vsekakor se postavite na stališče, da je merodajen dan razpoložitve (razgrnitve) drugega volilnega imenika, ker je bil prvi vsled nepravilnosti na podlagi Vaše pritožbe ovržen, torej neveljaven. — Kajti ne more biti dvoma, da je v zakonu mišljen le pravilni, ne pa nepravilni volilni imenik. Postavno določilo § 1, tretji odstavek obč. vol. reda pa se gotovo ne more nanašati na vsled nepravilnosti ovrženi volilni imenik, ki torej vsled tega ne more biti veljaven tudi ne glede ugotovitve volilne upravičenosti z ozirom na čas bivanja ali odmere davka.

Sicer pa določa tudi § 17. c) obč. vol. reda, da more biti veljaven le popravljeni (ali pa neizpodbijani) volilni imenik, torej nikakor ne oni, ki je bil razveljavljen vsled pomanjkljivega postopanja.

10. Županstvo v R.

Vprašanje:

Tukajšna občina spada v okoliš okrajnega cestnega odbora L. — Cestni odbor I. pa je sklenil, da zgradi okrajno cesto, ktere del bode gradil tudi po tukajšnji občini na svoje stroške, le vzdrževati jo bode moral cestni odbor v L., ko bo dograjena.

Nekateri posestniki tukajšnje občine so se pa uprli, da ne dajo svojega sveta za cestno zgradbo, ker so mnenja, da tuji cestni odbor nima pravice do razlastitve sveta, ampak le domači.

Ali je to mnenje pravo?

O d g o v o r :

Niti v § 10. cestnega zakona z dne 28. julija 1889 dež. zak. št. 17 niti v okrožnicah deželnega odbora, ki so bile izdane na okrajne cestne odbore, (med temi zlasti ona z dne 9. junija 1876 št. 3279 o razlastitvi v cestne namene, ki je še v veljavi), ni izrečeno, da bi ne mogel uvesti razlastitvenega postopanja drug cestni odbor, ki gotovo gradi cesto v sporazumu z odločujočimi faktorji. Upor posestnikov ne bode nič koristil, če odločijo politična upravna oblastva, da se ima razlastitev izvršiti. — Sicer bo pa cesta gotovo vsem v korist. — Čemu torej odpor?

11. G o s p o d A. P. v Š m. p r i P.

V p r a š a n j e :

1.) Ali se sme vršiti v privatni hiši ples in godba in to brez vednosti oziroma brez dovoljenja političnih oblastev? To se večkrat dogaja in sicer na škodo občine, a na korist nikogar.

Vprašal sem nekoč pri c. kr. okrajnem glavarstvu v P. zaradi tega, pa se mi je odgovorilo, da v privatni hiši se sme to prosto vršiti, česar pa ne morem za gotovo vrjeti.

2.) Ali sme c. kr. okrajno glavarstvo, oziroma smejo-li orožniki brez resnično veljavnega vzroka izdati ime onega, ki bi naznanil kak prestopok zaradi nedovoljenega plesa, kršenja policijske ure itd.?

O d g o v o r :

K 1.) V tem slučaju se gre pač za to, ima-li dotična godbena ali plesna prireditve z n a č a j j a v n o s t i, ali ne. — Značaj javnosti je dan v vsakem slučaju, če so le navzoči pri dotični prireditvi tuji gostje, pa naj se vrši prireditve brez vstopnine ali proti vstopnini, da je le vsakemu mogoč pristop. Dvomimo, da bi kak hišni gospodar sam za-se prirejal godbo in ples, ampak gotovo vselej le za goste. Za vse javne godbene in plesne prireditve — torej tudi take, kakršne so mišljene v Vašem slučaju, pa naj se vrše v javnem ali zasebnem lokalu, je treba oblastvenega dovoljenja.

Oblastvo, ktero ima pravico izdajati licence za plesne in godbene prireditve, je ž u p a n s t v o v izvrševanju agend krajevne, v tem slučaju npravstvene policije. Za plesne in godbene prireditve torej ni treba dovoljenja političnega oblastva. Seveda ima županstvo za vsako tako prireditve pravico pobirati občinsko takso, ako je postavno uvedena (določena od deželnega odbora).

K 2.) Dolžnost, da bi okrajno glavarstvo ali pa orožništvo izdalo ime onega, ki bi podal kako ovadbo, ne obstoji v nobenem slučaju. Vendar pa menimo, da je to v posameznih slučajih, ako se gre za dokazila, potrebno, dasi je po našem mnenju na drugi strani tudi dolžnost dotičnih oblastev, varovati uradno tajnost. — Vendar pa se mora to v vsakem posebnem slučaju prepustiti prevdanku teh oblastev samih.

Nobeno določilo namreč ne obstoji, da bi se ne smelo povedati ime onega, ki kak prestopok naznani. — Čemu pa, če je dejanje resnično?

12. O b č. u r a d o b č i n e I m e n o (Š t.)

V p r a š a n j e :

Na rekurz, ki je bil svoječasno sestavljen v tamošnjem uredništvu na c. kr. ministerstvo proti kolkovni re-

viziji, je došel županstvu sledeči odlok, kateri se smatra, kot popolnoma neugodna rešitev. Odlok, ki nam je bil dostavljen s priporočenim pismom z dne 29. jan. 1912, se glasi:

»C. kr. finančno okrajno ravnateljstvo p. o.

v Mariboru 24. jan. 1912.

Št. 17176.

Na županstvo

Imeno,
okraj Kozje.

Glasom naredbe c. kr. finančnega deželnega ravnateljstva v Gradcu z dne 25. sept. 1909 št. 21.792, je c. kr. finančno ministerstvo z ukazom z dne 14. avgusta 1909 št. 53.977 na Vaš rekurz — vložen proti razsodbi c. kr. finančnega deželnega ravnateljstva v Gradcu z dne 2. aprila 1909 št. 8451, s katero se je rekurz proti nameravani izvršbi kolkovne revizije glede uradnih spisov in pisem iz leta 1908 zavrnil — izjemoma zaukazalo, da se naj izvršitev te kolkovne revizije iz letnika 1908 opusti.«

(Podpis nečitljiv.)

Vprašamo torej: Ali misli c. kr. ministerstvo samo za leto 1908. opustiti revizijo, — in kako postopati za naprej, ako bi slučajno zopet prišel kolkovni revizor, dalje zakaj se ni dopustil rok za rekurz na upravno sodišče, ako se ni rekurzu popolnoma ugodilo?

O d g o v o r :

Kakor je razvideti iz tu navedenega odloka, je odločilo finančno ministerstvo, da se opusti revizija le za ta slučaj, torej za leto 1908. — Po našem mnenju temelji ta konkretizirana odločba na tem, da se je tudi županstvo pritožilo le proti tej, za leto 1908. odrejeni kolkovni reviziji.

Po § 97. pristojbinskega zakona ima finančna uprava pravico izvrševati kolkovne revizije tudi pri občinskih uradih. V to svrhu pa je bilo določeno, da mora biti pri takih revizijah navzoč politični uradnik, da izloči spise lastnega (avtonomnega) od onih prenešenega delokroga.

Sicer je finančno ministerstvo z razpisom z dne 17. avgusta 1886 št. 21187 ukazalo, da se intervencija političnih uradnikov izvzemši važne slučaje opusti; vendar pa je z novo naredbo z dne 24. dec. 1895 št. 56797 ravno to ministerstvo zopet odredilo, da ostane intervencija političnih uradnikov v veljavi pri revizijah kolkov poleg mest in trgov, tudi pri občinah z večjim gospodarskim delokrogom.

Tu bodi pa iznova poudarjano, da ima kolkovna revizija obsegati le spise prenešenega delokroga, pod nobenim pogojem pa ne občinskih računov in računskih prilog.

V tem pogledu je razsodilo upravno sodišče z razsodbo z dne 18. sept. 1900 št. 14504 tako-le:

Pravica do kolkovne revizije pri občinskih uradih se ne razteza na one spise, ki se tičejo prostega upravljanja premoženja občine.

Županstvo naj prejkoslej stoji na stališču, ktero je zavzelo v pritožbi in kakor je obrazloženo v predstojajočih izjavanjih. — V slučaju potrebe pa naj zopet ubere prizivno pot.

Glede pritožbe na upravno sodišče pa v odloku ni treba pravnega pouka, ker upravno sodišče sploh ni instanca, ampak sodišče, ki razsoja o končno veljavnih odločbah upravnih oblastev. Zato je mogoča pritožba na upravno sodišče tudi ako v dotičnem odloku ni pravnega pouka. Vložiti se mora taka pritožba v 60 dneh, a jo mora podpisati odvetnik.

13. Ž u p a n s t v o t r g Š m a r j e p r i J e l š a h.

V p r a š a n j e :

Ako ima občina v teritoriju tuje občine svojo pisarno, v kateri se vsak dan redno uraduje in kamor pri-

haja župan po trikrat na teden, — ali se morejo občinski odborniki dotične občine postavno in upravičeno protivititi, da bi zahajali tja k sejam in ravnotako stranke, ako so tja pozvane, oziroma morajo v drugih zadevah v občinski urad?

Ali ni take določbe, da se mora slično kakor volitev občinskega zastopa, vse to (uradovanje in seje) vršiti v ozemlju lastne občine?

O d g o v o r:

Določitev uradnega lokala spada v delokrog občinskega odbora. Kje pa naj bo občinski urad, tega ne določa noben zakon; pa tudi nobena upravnim (administrativnim) potom izdana odločba v tem oziru nam ni znana. — Smatramo pa kot nekaj samoobsebi umevnega, da naj se nahaja občinski urad v ozemlju lastne občine in da naj se vrši vse uradovanje vstevši seje občinskega odbora v domači, ne pa v tuji občini. Zahtevajte torej, da o premestitvi občinskega urada sklepa občinski odbor z ozirom na vsekakor opravičeno protivljenje od strank, ki morajo hoditi po opravkih pri lastnem občinskem uradu v tujo občino.

14. Županstvo trg Šmarje pri Jelšah.

V p r a š a n j e:

Ali ne obstoji tudi taka določba, da sme župan dati razglaševati le v ozemlju lastne občine, ker je primoran z ozirom na to, da je farna cerkev v drugi občini, dajati vse razglase svojega urada razglaševati po občinskem uradu dotične tuje občine in plačevati za to običajno pristojbino? Razglasa se običajno pri farni cerkvi ob nedeljah, vsled česar ima razglaševalec domače občine znatno zgubo pri dohodkih na eni strani, na drugi strani pa ne more izvrševati župan domače občine nadzorstva nad vsebino oklicev.

O d g o v o r:

Ravno tako, kakor glede uradnih lokalov za občinske urade, ne obstoji tudi glede načina javnega razglaševanja nobeno postavno določilo.

V navadi je, da se zahteva le javno razglaševanje na »običajni način«. — Teh običajnih načinov pa je več vrst: razglasi pred cerkvijo, javno nalepljenje razglasov na uradnih deskah pri občinskih uradih, pa tudi v drugih delih občine itd. — Veljavnost razglasa se vsekakor ne bo mogla izpodbijati, če se vrši razglaševanje pri farni cerkvi, ki je v drugi občini, — kamor je Vaša občina vfarana.

Kakor sklepamo iz prejšnjega vprašanja, utegne biti ondi tudi občinski urad Vaše občine. Zakaj pa je potem treba, da se pusti razglase tuji občini? Saj izvršuje te lahko lastno županstvo.

Vendar pa o tem ne moremo dalje razpravljati, ker je to stvar, ktere ureditev moramo prepustiti občinskemu odboru.

15. Županstvo trg Šmarje pri Jelšah.

V p r a š a n j e:

Komisija, sestojeca iz članov dveh prizadetih občin se je zedinila, da se mejni most v celoti popravi, ter se je izvršitev prepustila večji občini. Ta je v lastni režiji popravila most le ob svojem obrežju, ne pa v celoti, vendar pa zahteva od soobčine povrnitev polovice vseh nastalih stroškov. — Ali je ta zahteva opravičena?

O d g o v o r:

Vi bi nam morali tudi povedati, kako se je zedinila komisija glede prispevkov oziroma plačila za popravilo mostu; potem bi bila stvar jasnejša. V takih zadevah je potreba takoj s početka popolnoma jasnega dogovora, da ne nastanejo kasneje nespornostljenja.

Ako je dotični most objekt, ki veže Vašo občinsko cesto in ono sosednje občine, potem je edino upravičeno načelo, da mora vsaka občina do polovice vzdrževati most in ravno tako prispevati polovico stroškov. Ako pa

sosednja občina ni izvršila pri dogovoru sklenjenega pogoja, da izvrši popravilo celega mostu, pod pogojem seveda, da ji Vaša občina povrne stroške, ki zadenejo Vašo polovico, potem ne uvidimo dolžnosti, da bi morala plačati Vaša občina tudi del onih stroškov, ki so narastli za popravilo sosednji občini pripadajočega dela mostu.

Opozarjamo pa, da je to le naše mnenje. Zato Vam svetujemo, da se obrnete s prošnjo za odločitev na okrajni zastop, odnosno na deželni odbor.

16. I. T. župan.

V p r a š a n j e:

Že pred tremi meseci se je tukaj konstituiralo novo županstvo, kateremu bi se morala oddati tudi občinska blagajna in njena vrednost, a se to ni zgodilo kljub opetovanemu opominjanju od strani novega županstva.

Vsa stvar se je nato sporočila deželnemu odboru z namenom, da bi se stvar čimpreje rešila. Deželni odbor je prejšnjega župana opozoril na oddajo blagajne i. dr., a ta še zveni se ne za to. Prosim torej v tej zadevi blagohotnega pojasnila.

NB. Novo županstvo je dobilo od deželnega odbora nepotrjene račune; prejšnji župan se opravičuje, da dokler niso računi potrjeni, ne odda blagajne.

O d g o v o r:

To vprašanje smo prejeli pred časom brez vsake nadaljnje navedbe kraja ali občine. — Vendar odgovarjamo danes na to vprašanje z ozirom na to, da se utegne enak slučaj pripetiti tudi kje drugje.

Ako je izvoljen nov župan, mu mora odstopivši župan nemudoma izročiti občinsko premoženje, predvsem blagajno in denar obenem z blagajniškimi dnevniki. Ako se prejšnji župan protivi, položiti račun, ga deželni odbor lahko k temu prisili bodisi s tem, da mu naloži redovno globo do 200 K, ali da pošlje svojega uradnika v svrhu ureditve računov — po okolnostih na stroške onega, ki se brani izročiti jih, ali sploh na kak drug primeren način.

Po določbah občinskega reda ima o računih sklepati le občinski odbor; deželni odbor razsoja šele v drugi instanci o pritožbah proti računom potem, ko je sklepal o njih že občinski odbor. Nikjer pa ni rečeno, da mora deželni odbor račune potrditi. — Izgovor bivšega župana vsled tega ne drži; o računih iz njegove dobe pa ima pravico sklepati tudi novi občinski odbor, ki naj prejšnjega župana pozove k seji, da položi račun.

17. Županstvo Draga.

V p r a š a n j e:

1. Na Muljavi sem bil pri občinski volitvi navzoč kot voditelj-zapisnikar. Navzoči komisar okrajnega glavarstva je bil mnenja, da mora glasovalni zaznamek pisati le ud volilne komisije. Konečno sem ga pa vendar pisal jaz kot zapisnikar. Pri skrutinju je pisal nek ud volilne komisije glasovnik, drugi protiglasovnik, v smislu § 27 a občinskega volilnega reda. Ker je bil eden ud počasen, je skrutinij trajal 2 uri delj, kot pa če bi ga pisal spreten zapisnikar. Ali se tu smatra zapisnikar kot član volilne komisije in lahko piše glasovnik, ali ga mora pravi ud? Če bi ga zapisnikar, more li zato deželna vlada volitve razveljaviti?

2. Sme biti pooblaščenec tisti, ki ima vse lastnosti v smislu § 8 občinskega volilnega reda, ki pa sam ni volilec? Mislim da, ker le v Ljubljanskem občinskem volilnem redu se zahteva izrečno, da mora dotičnik biti volilec; v podeželskem občinskem volilnem redu pa ne.

3. Sme biti pod točko 2. omenjeni pooblaščenec pravi ud volilne komisije?

4. Pri nas se je izvršil vsled suše odpis davka. Seveda se odpiše davek lastniku zemljišča, ne pa najemi niku, dasiravno ima le najemnik škodo vsled suše. Ima le županstvo kako sredstvo na razpolago, da zamore na last-

nika vplivati, naj tisto, kolikor se mu je davka odpisalo, tudi on odpusti najemniku pri plačevanju najemščine?

Odgovori:

1. Kdo naj piše glasovalni zaznamek (po § 26. obč. volilnega reda), o tem nima volilni red nikake posebne določbe, dočim stoji v § 27 a obč. volilnega reda določno, da mora glasovnik in protiglasovnik (štetje glasov) pisati član volilne komisije.

Po našem mnenju ni nobene ovire, da bi ne bili mogli Vi kot zapisnikar pisati glasovalnega zaznamka. Glasovnik in protiglasovnik pa sta itak pravilno pisala člana volilne komisije. Zato ne uvidimo, da bi mogel biti dan iz tega vzroka kak povod za razveljavljenje občinskih volitev. Zapisnikar pa se ne more smatrati kot član volilne komisije, ako je navzoč le v svoji lastnosti kot tak (namreč kot zapisnikar). [§ 20. občinskega volilnega reda.]

2. Pooblaščen za izvrševanje volilne pravice pri občinskih volitvah sme biti vsak polnoleten avstrijski državljan pod pogoji, ki jih določa § 8. občinskega volilnega reda. —

Ni torej treba, da bi bil pooblaščenec sam volilec.

3. Samoobsebi umevno je, da sme biti pooblaščenec tudi ud volilne komisije, oziroma da sme vsak ud volilne komisije voliti tudi s pooblastilom.

4. Glede odškodnine za škodo, ki jo trpi najemnik vsled suše, ni drugega sredstva, kakor sporazumen dogovor med najemnikom in lastnikom zemljišča, kteremu se je davek odpisal. V tem slučaju je le čut pravičnosti, da popusti gospodar primeren znesek od dogovorjene najemnine. Prisiliti se ga pa k temu ne more; najmanj more to storiti županstvo.

Književnost.

Legvartov koledar za kmetovalca: VII. letnik za 1912. Ta za kmetovalce neobhodno potrebni koledar ima letos — kakor sploh vsako leto — zelo bogato vsebino in dragocena navodila zlasti za poljedelca, živinorejca in vinogradnika.

Opozarjamo na vsebino »Domača živino-zdravniška lekarna«: brez teh navodil ne more biti živinorejec, kajti če mu žival nagloma oboli, je treba tudi hitre odpomoči. Toda kako, če ni živinozdravnika, sam pa si ne ve pomagati.

Kdor se hoče seznaniti z raznimi prekoristnimi navodili, naj nemudoma naroči »Legvartov koledar za kmetovalca«. Dobiva se pri uredniku samem in pri založniku Iv. Bonaču, pa tudi v »Katoliški Bukvarni« v Ljubljani. Stane 1 K 60 v, po pošti 20 vin. več.

Listnica uredništva.

Županstvu občine Št. J Vaši želji, naj pojasnimo obširneje, kako naj se pravilno vodijo in sestavljajo občinski računi, bomo ugodili v prihodnji številki s tem, da bomo priobčili vzorec za to.

Pravzaprav Vam ni treba skrivati imena, saj je mnogo, mnogo županstev, ki ne vodijo računov pravilno. Veseli nas pa, da dobimo iz krogov županstev samih poziv, naj jih poučimo, ker vidimo v tem resno stremljenje, izboljšati uradovanje pri občinah.

„Hranilnica kmečkih občin v Ljubljani“

v hiši Zadružne zveze, Dunajska cesta 32

(nasproti „Bavarskemu dvoru“ v bližini mitnice).

Hranilne
vloge obre-
stuje po

4¹/₄ 0/0

brez
odbitka.

Vložne knjižice drugih denarnih zavodov sprejema kot gotov denar. — Posojila na zemljišča daje po 4³/₄% in 5%. — Daje posojila na amortizacijo na vsak poljuben načrt, dalje na menice in vrednostne papirje.

Uradne ure vsak delavnik od 8.—12. dopoldne.

Za varnost vloženega denarja jamči 21 kmečkih občin z vsem premoženjem in davčno močjo. Vsaka špekulacija z vloženim denarjem je po pravilih odobrenih od c. kr. deželne vlade izključena, zato je denar v hranilnici popolnoma varno naložen in se ni bati nobene izgube.

Hranilne
vloge obre-
stuje po

4¹/₄ 0/0

brez
odbitka